

משה אסיא

נולד בשלונקי. בצעירותו העתיק מושבו לדובניצה בבולגריה, ובה התעסק במסחר תבואות וטבק. מתוך היותו חביב על הצבור מנהו לנשיא הקהלה ובהשתחרר בולגריה מעול התורכים נבחר לראש העיריה מטעם כל תושבי העיר באין הבדל דת. מעונו היה פתוח לרוחה לכל עובר ושב, ונודע כבית ועד לחכמים. בערוב ימיו עלה לארץ ונלב"ע בה.

רחמים בן משה אסיא

נולד י"ז אלול תרמ"ו בדובניצה, הסמוכה לסופיא. קבל חנוך דתי מסורתי. בהיותו בן שש, הובא ע"י הוריו ירושלימה. אז נכנס לבית הספר לבנים „התורה והמלאכה“ לחברת כ"ח, להמשיך בו את למודיו. מחנכו בעברית היה הביילויי ר' ישראל בלקינד, ומפי הרב מרדכי ישראל שריזלי שמע שעורים בש"ס ופוסקים. מנהל המוסד נסים בכר ז"ל חשב לשלחו אח"כ לבית המדרש לרבנים בפריז, בראותו בו עלם מצליח ובעל כשרון רב בהוראה, ואולם בינתיים הסתלק ר"י בלקינד ממשרתו והוא הוזמן למלא מקומו תחתיו באפן ארעי. תוך כדי כך, הואיל ולא נמצא מורה מתאים, אושרה משרתו וימשיך לכהן בתור מורה קבוע. העדר ספרי למוד בעת ההיא הכביד מאד על מקצוע ההוראה העברית, ולתכלית זו, היה מכין את שעוריו לפי השיטות הנהוגות בשפות הלועזיות. לקט זה נתפרסם אח"כ בצורת ספרי למוד, בין השנים תרנ"ט תרס"ב בירושלים, בלית תמונות וציורים. טבעית היא איפא העובדה שכמה מעסקני הצבור העברי בירושלים כיום, מורים ומשכילים, נמנים בין תלמידיו הוותיקים ששמעו לקח מפיו, אף יתיחסו אליו בכל הכבוד הראוי. כל פעולותיו מאז ואילך נושאות עליהן אפי חנוכי תרבותי. נחשב בין המעטים שהקדיש את כל מרצו וכחותיו לחנוך, להדרכת הדור הצעיר והתעוררותו. אישים מסוגו מביאים ברכה לכל חברה, ומכניסים בקרבה רוממות ורוח חיים. ספרי הלמוד שחבר אשר הכילו ראשית ידיעת הקריאה, הדקדוק והחשבון בדרך נוחה וקלה, נתקבלו ברוב בתי הספר של חברת כ"ח, הן בא"י והן בערי חר"ל.¹ בימי עבודתו בירושלים הקדיש הרבה מעותותיו לצרכי צבור. היה חבר פעיל בוועד האגודה בני ישראל, לשכת שלם א. של בני ברית, מנאמני חברת ישוב ארץ הקדש וכו'. בשנת תרס"ג, הוזמן מטעם ועד הקהלה בקיוסטנדיל לנהל שם את בית הספר. שנתים ימים עבד בנאמנות, ואח"כ עבר לרוסג'וק. כאן מצא כר נרחב לעבודה תרבותית. בינתיים החל עוסק במסחר, אך זה לא מנעהו מלתת ידו לכל מפעל טוב ומועיל כאשר לפנים. בעיר זו יסד אגודה בשם „מקרא“ אשר הציבה לה למטרה להגות בכתבי הקדש ולהפיץ את השפה העברית בין חבריה והקהל, חקימת עד היום. בין המון תפקידים צבוריים שמלא בעיר זו יזכרו: היותו חבר בוועד הקהלה, נשיא חברת המכבי בבולגריה, שבשנת תרע"א הוכתר בתאר נשיא הכבוד שלה. השתתף כציר יהודי בולגריה בקונגרסים ציוניים בבזל ובהמבורג. בעצם ימי מלחמת העולם העתיק מושבו לסופיא, וכאן נבחר לנשיא אגודת תאודור הרצל, לחבר ביה"ד הגדול וכו'. עשה הרבה לטובת הקרנות הציוניות, וקרן הגאולה בפרט. היה בין מיסדי הבנק בולגריה פלשתינה בשנת תרע"ה, במגמה לרכוש קרקע בא"י לשם יצירת נקודות חקלאיות. נוסף לאוצר עברי עממי שנוסד ברוסג'וק עוד בשנת תרע"ג. השתתף בפרי עטו ברוב עתוני היהודים בבולגריה, ביניהם השופר, המכבי, לה לוז, איל דיאה, המשפט, לה בירדאד, איל ז'ודייו, ואחרים. בדרך כלל היה מסור מאד לעניני „המכבי“. בהקדמה לספר „שפת עבר“ שהוציא בשנת תר"ס כותב:

1 ואלה חבוריו: שפת עבר, למד למתחילים ראשית למורי הדבור הקריאה הכתיבה והחשבון, בדרך קלה ופשוטה עם ציורים. ח"א, ראשית למורי הקריאה, ירושלים תר"ס—תרס"ב. ח"ב ראשית למורי הדבור, תרס"ב. ח"ג, ספורים קטנים וקלים שירים וכו'.